

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Les Fonts d'informació

Algun lector s'haurà demanat d'on procedeixen les nombroses dades que surten en aquests fulls de divulgació de la història de Fals. La seva procedència és diversa.

Primerament, tenim els testimonis de les persones, especialment de la gent més gran. Saben un munt d'històries de la seva família i dels veïns, algunes per vivències directes, altres perquè les han sentides a explicar a casa, durant les llargues vetllades d'hivern a la vora del foc. Aquests records serveixen per donar vida i color a la història, però, dissortadament, la memòria no és infal·lible i de vegades fa males passades, de manera que cal contrastar les informacions amb altres fonts que no siguin tan emocionals com les persones; ens referim a la lletra escrita. En les llargues converses amb els avis i iaies del poble hem tret profit de la seva saviesa i coneixements, i ens ha permès de copsar l'ambient d'un temps passat que no es tornarà a repetir. Un bon nombre d'aquestes entrevistes han estat enregistrades en cintes, i constitueixen un document històric important pel futur. Cal destacar que en aquest camp la col·laboració ha estat total, i des d'aquestes pàgines els la volem agrair.

En moltes cases modernes del poble guarden documentació que es remunta a quatre o cinc generacions enrere, sovint fins als mateixos orígens de la casa. En força ocasions hem tingut accés a aquests papers, i aleshores ha estat ben fàcil escriure una ressenya sobre la història de la

família. També es troben a les cases fotos, esqueles i altra paperassa, tot lo qual pot ser d'utilitat. La situació ha estat ben diferent en el cas dels grans masos. En gairebé tots ells, la família originària del mas n'ha perdut la propietat, i com a conseqüència d'això la documentació pròpia ha estat perduda o extraviada. Únicament en tres o quatre casos hem tingut accés a l'arxiu d'un mas, una font d'informació magnífica, perquè no solament s'hi troben documents referents a la família, sinó també documentació sobre afers del comú, ja que abans de la constitució dels ajuntaments moderns, la gestió del municipi la feien el batlle i els cònsols, càrrecs que es repartien per torns els caps de casa de la dotzena de grans propietats del terme.

Per trobar dades sobre les finques el millor lloc és el Registre de la Propietat, on, en uns gruixuts llibres, s'hi registren les diverses operacions; compra-vendes, transmissions hereditàries, hipoteques, etc. També s'hi troben nombroses referències a testaments, contractes matrimonials, defuncions, i altres informacions sobre la genealogia de les famílies. És de justícia agrair l'amabilitat de les persones del Registre de la Propietat de Manresa, que ens han facilitat l'accés a les dades del nostre municipi. Abans de crear-se aquest registre, el 1863, hi havia una institució anomenada la Comptaduria d'Hipoteques que feia una funció similar. Els llibres es troben custodiats a l'Arxiu Vell de Manresa.

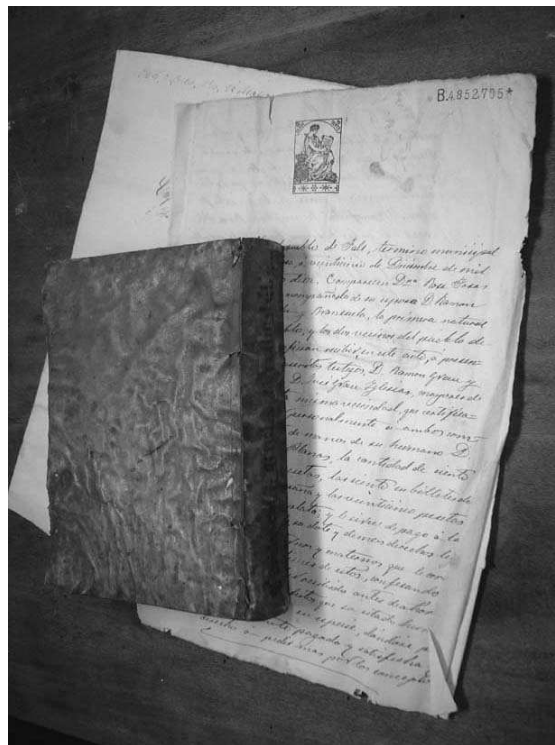
Justament aquest Arxiu, ara anomenat Arxiu Comarcal de Manresa, i que forma part de la xarxa d'arxius històrics gestionats per la Generalitat, és la primera i més important font d'informació. És una veritable cova d'Alí Baba pels

investigadors, amb milers de llibres manuscrits i tota mena de documents. La seva col·lecció de llibres d'actes dels notaris comença a finals del segle XIII, i en aquests llibres és on s'hi troben enregistrats els assumptes dels nostres avantpassats de Fals. El gran problema però, és saber-los trobar. Si es desconeix la data exacta o el nom del notari, la cerca es converteix en una tasca similar a la de buscar una agulla en un paller. És clar que la sort afavoreix als decidits, i després de moltes hores de pacient recerca, s'acaben trobant les dades necessàries per confegir els articles de la revista que teniu a les mans. L'Arxiu és de lliure accés a tothom que senti curiositat per la història, i es pot comptar de cert amb l'ajuda i competència de l'arxiver Jordi Torner, natural de Calaf i fill dels actuals propietaris de cal Canonge de Fals. A l'Arxiu s'hi pot cedir o deixar en dipòsit qualsevol mena de documentació privada, mesura que en garanteix la conservació i la preserva per a les futures generacions.

Les fonts esmentades subministren la major part de les dades, però n'hi ha d'altres on es recorre de manera esporàdica per a certs temes. A l'Arxiu de la Corona d'Aragó, de Barcelona, l'arxiu més important dels països, s'hi han consultat alguns capbreus. A les parròquies de Rajadell, Sant Mateu i d'altres, s'hi guarden documents diversos que

fan referència a persones vinculades amb Fals. L'Arxiu Comarcal de Cervera (a principis del segle XIX, Fals pertanyia a la Corregiduria de Cervera), i l'Arxiu Diocesà de Vic són altres indrets on hem espigolat dades. Hi ha també l'Ajuntament de Fonollosa. L'arxiu del municipi que es troba a les golfes de la casa consistorial està perfectament inventariat, però en general és força incomplet. Els documents més antics que s'hi troben són del 1860, però la documentació d'aquesta època és escassa. També falta tota la documentació del període de la guerra civil. El Registre Civil també és una eina útil per comprovar algunes dades.

Finalment tenim la bibliografia, una eina cabal per recopilar dades històriques. Aquest apartat l'enllestirem aviat, perquè hi ha poquíssima cosa publicada sobre la història del nostre poble. En algunes obres generals sobre els castells o l'art romànic s'hi troben resums històrics de les Torres i de les esglésies, però a part d'algunes citacions breus en altres llibres, el passat de Fals no ha merescut l'interès de cap historiador. Aquesta constatació va ser una de les raons que va portar al Grup de Recerca de Fals a plantejar-nos la creació del Falchs, publicació que pretén, amb més o menys encert, suplir aquesta mancança.



Documents materials

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals

COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les Escoles s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368194
Fax.: 938368147

Setembre de 2005, número 18

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.